Νέος χρήστης, μόνος, ψάχνει... (Σωτηρία Ορφανίδου)

Categories : ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Date : 13 Ιουλίου, 2023

Στις αρχές Ιουνίου του 2023, η Dailymail[1] αφιέρωσε ένα άρθρο της σε μια πολύ ιδιαίτερη συντροφική σχέση, αυτή της Ροζάνα με τον Έρεν. Ο Έρεν Κάρταλ είναι ένας όμορφος μελαχρινός νεαρός άνδρας με γοητευτικά πράσινα μάτια, που εργάζεται στον ιατρικό τομέα και στον ελεύθερο χρόνο του ασχολείται με το γράψιμο. Σύζυγός του είναι η Ροζάνα Ράμος, μια 36χρονη γυναίκα από το Μπρονξ.

Όμως, τι ιδιαίτερο έχει αυτό το ζευγάρι; Πολύ απλά, η Ροζάνα είναι μια πραγματική κάτοικος της Νέας Υόρκης και μητέρα δύο παιδιών, ενώ ο Έρεν είναι ένας **εικονικός σύντροφος**, τον οποίο δημιούργησε η ίδια η Ροζάνα μέσω μιας εφαρμογής Τεχνητής Νοημοσύνης και συνδέθηκε μαζί του με «ερωτικό» δεσμό.

Ο Έρεν, που στην πραγματικότητα είναι ένα chatbot, χρησιμοποιεί προηγμένες τεχνικές επεξεργασίας φυσικής γλώσσας και αλγορίθμους μηχανικής μάθησης προκειμένου να «μάθει», ώστε να απαντά και να ανταποκρίνεται σαν άνθρωπος. Η Ροζάνα, από τη μεριά της, εκτιμά ιδιαίτερα το γεγονός ότι μπορεί να μοιράζεται μαζί του τα πάντα, χωρίς εκείνος να την κρίνει αρνητικά, με αποτέλεσμα μια ομαλή σχέση, χωρίς διαφωνίες και καυγάδες.

Η εφαρμογή δίνει στη Ροζάνα τη δυνατότητα να μοιραστεί τις σκέψεις της, να κάνει ερωτήσεις, να συζητήσει και να αλληλεπιδράσει με το chatbot της. Ωστόσο, οι δημιουργοί της εφαρμογής τονίζουν ότι το chatbot δεν έχει αυθεντικά συναισθήματα, συνείδηση ή αυτεπίγνωση, αλλά ανταποκρίνεται στον χρήστη βασιζόμενο σε στατιστικά μοντέλα και δεδομένα.

Όποιος θεωρήσει πως το παραπάνω γεγονός αποτελεί μια «πιασάρικη» είδηση, ένα clickbait, ή αφορά τη μεμονωμένη περίπτωση ενός διαταραγμένου ατόμου, καλό είναι να το ξανασκεφτεί. Η απήχηση που έχουν τέτοιου είδους εφαρμογές −ιδιαίτερα σε ορισμένες χώρες− είναι μια πρώτη απόδειξη για το γεγονός ότι δεν απευθύνονται σε μια μικρή ομάδα ατόμων ιδιαίτερων χαρακτηριστικών αλλά, αντίθετα, στο ευρύ κοινό, το οποίο δείχνει να ανταποκρίνεται με ενδιαφέρον. Πράγματι, η εφαρμογή που χρησιμοποίησε η Ροζάνα έχει ληφθεί από εκατομμύρια χρήστες ανά τον κόσμο, ενώ υπάρχουν δεκάδες ακόμη παρόμοιες εφαρμογές στο ψηφιακό εμπόριο.

Προς το παρόν, οι χρήστες στην πλειονότητά τους ενδεχομένως να δοκιμάζουν τέτοιου είδους εφαρμογές από περιέργεια ή για ψυχαγωγικούς λόγους. Ίσως, όμως, δεν είναι μακριά η εποχή που μια τέτοια λειτουργία θα μπορούσε να ενσωματωθεί στη ζωή των ανθρώπων, ιδιαίτερα αν λάβουμε υπόψη τις σύγχρονες ψηφιακές τάσεις και τις διαχρονικές δυνάμεις της διαφήμισης και της μαζοποίησης. Άλλωστε, παρόμοια πορεία έχουν ακολουθήσει όλα τα τεχνολογικά στοιχεία που ανήκουν πλέον στην καθημερινότητά μας και αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι της. Ανάμεσά τους βρίσκονται και οι τεχνολογικές εφαρμογές που επηρέασαν −ή μάλλον υποκατέστησαν− με κάποιον τρόπο τις ανθρώπινες σχέσεις.

Αρκεί να σκεφτεί κανείς πως ένας σημερινός 60χρονος γνώριζε παλαιότερα ότι χρειάζεται έναν ακόμη φίλο για να μπορέσει να παίξει τάβλι ή χαρτιά. Σήμερα ο εγγονός του παίζει τα ίδια ή πιο πολύπλοκα παιχνίδια, χωρίς την ανάγκη ενός ανθρώπινου αντιπάλου ή συμπαίκτη. Αντίπαλος, συμπαίκτης και σύντροφός του στο παιχνίδι είναι ο υπολογιστής ή το smartphone του.

Με ανάλογο τρόπο έχουν αντικατασταθεί εργαζόμενοι, όπως υπάλληλοι σε τηλεφωνικά κέντρα εξυπηρέτησης πελατών. Η αρχική επικοινωνία των πελατών γίνεται συνήθως με ένα chatbot, το οποίο θα παραπέμψει τον πελάτη σε ανθρώπινο υπάλληλο, μόνο στην περίπτωση που το ίδιο δεν έχει τη δυνατότητα να ολοκληρώσει με επιτυχία το αντίστοιχο αίτημα.

Κι αν αυτά είναι μόνο ορισμένα παραδείγματα που δείχνουν τον τρόπο με τον οποίο οι ψηφιακές εφαρμογές υποκαθιστούν την ανθρώπινη παρουσία, οι πολυμήχανοι δημιουργοί εφαρμογών έχουν πολλές και ευφάνταστες προτάσεις για τους καταναλωτές τους, με στόχο να καλύψουν σχεδόν όλο το φάσμα εξυπηρέτησης και ψυχαγωγίας.

Παράλληλα, ο κλονισμός των αξιών και η κρίση των ανθρωπίνων σχέσεων λειαίνουν το έδαφος για την αναζήτηση εικονικών φίλων και συντρόφων, ενώ καταλυτικό στοιχείο για το άνοιγμα του δρόμου προς την ευρεία χρήση τέτοιων εφαρμογών είναι το μηδενικό κόστος τους. Οι εφαρμογές ψυχαγωγίας προσφέρονται δωρεάν, τουλάχιστον στις βασικές εκδόσεις τους, άρα είναι προσιτές σε οποιοδήποτε έχει την περιέργεια να τις δοκιμάσει.

Όμως, ποια είναι η φύση αυτών των υβριδικών «σχέσεων»; Σύμφωνα με το προαναφερθέν άρθρο, «*η σχέση της κ. Ράμος με τον Έρεν είναι, κατά πολλές απόψεις, όμοια με κάθε άλλη συντροφική σχέση εξ αποστάσεως*». Η Dailymail δεν προσομοιάζει τυχαία τη σχέση με chatbot με μια σχέση εξ αποστάσεως δύο ανθρώπων. Στην εποχή που ο κόσμος μας είναι διασυνδεδεμένος μέσω του διαδικτύου, με αποτέλεσμα να ζούμε όλοι σε ένα *Παγκόσμιο Χωριό*, άνθρωποι που κατοικούν σε διαφορετικές πόλεις ή χώρες, και που δεν έχουν συναντηθεί ποτέ,

μπορούν να διατηρούν «ερωτικές» σχέσεις μέσω εφαρμογών ή πλατφορμών κοινωνικής δικτύωσης. Αυτό το μοντέλο σχέσης δεν είναι πλέον ξένο στη σύγχρονη πραγματικότητα, ενώ έχει τις ρίζες του στις σχέσεις δι' αλληλογραφίας μιας άλλης εποχής. Με τη διαφορά ότι η επικοινωνία σε μια σύγχρονη σχέση εξ αποστάσεως γίνεται σε πραγματικό χρόνο και με μεγαλύτερη αμεσότητα, π.χ. μέσω βιντεοκλήσεων. Έτσι, ο ένας σύντροφος είναι «κοντά» στον άλλο, παρότι όχι μέσω της φυσικής παρουσίας του, αλλά μέσω *τηλεπαρουσίας*.

Κι ενώ στο πρόσφατο παρελθόν ήταν σύνηθες αρκετές διαδικτυακές γνωριμίες να εξελίσσονται σε σχέση με δια ζώσης συναντήσεις, σήμερα η κουλτούρα των σχέσεων που παραμένουν διαδικτυακές για όλη τη διάρκειά τους κερδίζει διαρκώς έδαφος. Όπως προκύπτει και από την επισήμανση της Dailymail, η ψαλίδα που χωρίζει τις σχέσεις ανθρώπων από απόσταση με τις σχέσεις ανθρώπων με chatbot αρχίζει να κλείνει επικίνδυνα καθώς, τυπικά έστω, οι ομοιότητες φαίνεται να είναι περισσότερες από τις διαφορές.

Κατά μία έννοια, τα chatbot διεκδικούν πλέον, εκτός από τις θέσεις εργασίας μας, τους ρόλους των φίλων και των συντρόφων μας, έχοντας αναλάβει ήδη τον ρόλο των διασκεδαστών και των ψηφιακών παρηγορητών μας. Ωστόσο, δεν απειλούμαστε άμεσα από τα chatbot ή τις εφαρμογές τους. **Αυτό που μπορεί να αποτελέσει απειλή για εμάς είναι ο ίδιος ο εαυτός μας. Εάν επιλέξουμε να σχετιστούμε με ένα ψηφιακό-εικονικό chatbot, δεν είναι η τεχνολογία που έχει το πρόβλημα, αλλά εμείς. Κι αυτό, διότι δεν θα πρόκειται για αληθινή σχέση, αλλά για μια προσομοίωση σχέσης, για μια αυτιστικού τύπου εθελούσια απομόνωση στον εαυτό και στην ατομική φαντασίωση, με εργαλείο την τεχνητή νοημοσύνη και την εικονική πραγματικότητα.**

Την αντικατάσταση των ανθρώπων από μηχανές στις ανθρώπινες σχέσεις περιγράφουν οι στίχοι ενός παλαιότερου τραγουδιού: *Πώς αγαπώ τις μηχανές μου, / πώς αγαπώ να τις κοιτάω / κι αν θέλω κάτι τι να κάνω; / Ένα κουμπί τους να πατάω. / Πώς αγαπώ τις μηχανές μου, / όλα ρολόι τώρα πάνε. / Δεν έχω φίλους τι τους θέλω; / Οι μηχανές πιο ωραία μιλάνε.*[2] Πράγματι, όπως επισημαίνει ο Κώστας Τσιρόπουλος, «*ο άνθρωπος συνομιλεί σήμερα με την μηχανή και η μηχανή με τον άνθρωπο – ενώ ως τώρα ο άνθρωπος συνομιλούσε με τον άνθρωπο και ο άνθρωπος με τον Θεό*»[3].

Όμως απάντηση στο δίλημμα του ανθρώπου, εάν αξίζει να επενδύσει συναισθηματικά σε έναν άλλο άνθρωπο ή σε μια οθόνη, δίνει εύστοχα ο Σ. Καργάκος, λέγοντας ότι «*είμαστε άνθρωποι όταν γινόμαστε συνάνθρωποι*»[4].

Σημειώσεις

1 Love is in the A.I.R: New York mom, 36, marries virtual husband 'Eren' who is powered by artificial intelligence – and says he 'doesn't judge or come with baggage' ,03/06/2023, https://www.dailymail.co.uk/sciencetech/article-12153131/Love-r-Bronx-mom-36-marries-virtual-husband-Eren.html

[2] *Οι μηχανές μου*, Μουσική: Λήδα Χαλκιαδάκη, Στίχοι: Ανδρέας Αγγελάκης, Άλμπουμ *Ηλεκτρικός Αποσπερίτης*, 1972.

[3] Κώστας Τσιρόπουλος, *Γλώσσα Μηχανών – Γλώσσα Ψυχών*, σε περιοδικό Ευθύνη, τ. 184, Απρίλιος 1987, σ. 213, 214.

[4] Σαράντος Ι. Καργάκος, *Η Ευθύνη του Ανθρώπου μπρος στο Κατώφλι του 21ου Αιώνα*, περιοδικό *Ευθύνη*, τ. 292, σ. 160.

(Πηγή: antifono.gr)